

Разработаные принципы и приемы совершенствования архитектурной среды, направленные на ее гуманизацию способствуют повышению социальной эффективности, эстетической привлекательности, экологической безопасности не только ЖВК, но и города в целом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Васильев. Е. В. Вокзальный комплекс в центре Варшавы / Е. В. Васильев // АСД. – 2004. – №2. – С. 16-19.
2. Батырев В. М. Вокзалы / В. М. Батырев. – М.: Стройиздат, 1988. – 216 с.
3. Древаль И. В. Композиционное моделирование архитектурно-градостроительных объектов как фактор их эффективного формирования / И.В. Древаль // Сборник научных трудов / К., Комунальне господарство міст – Сер.: Архітектура і технічні науки. – Вип. 63. – К., 2005. – С. 12-16.
4. Икоников А. В. Функция, форма, образ в архитектуре / А. В. Икоников. – М.: Стройиздат, 1986. – 288 с.
5. Концепция эффективного использования и развития железнодорожных вокзалов / Дирекции железнодорожных вокзалов - филиала ОАО "РЖД" до 2015 года // Экономика железных дорог. – 2009. – № 2. – С.3-8.
6. Мироненко В. П. Архитектура современных железнодорожных вокзальных комплексов. Модернизация вокзалов и тенденция развития ЖВК / В.П. Мироненко// Вісник ХДАДМ. – 2006. – № 39– С.18-21.
7. Мироненко В. П. Методологические основы оптимизации архитектурной среды: дис. д-ра архитектуры: 18.00.1 / В. П. Мироненко. – Х.: ХГТУСА, 1999. – 371 с.
8. Мурунов А.Ю. Принципы архитектурной модернизации железнодорожных вокзальных комплексов на современном этапе (для крупных и крупнейших городов): автореферат дис. канд. архит. / А. Ю. Мурунов. – М., 2009. – 18с.
9. Материалы Международной конференции «Развитие вокзалов России» 17 апреля 2008 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.railstations.ru/resolution.htm>.
10. Нефёдов В. Современный ландшафт Франции./В.Нефёдов // Ландшафтная архитектура. Дизайн, выпуск №01/2008.
11. Рекомендации по проектированию вокзалов / Минстрой России, ЦНИИП градостроительства. – М.: ГУП ЦПП, 1997.- 60 с.
12. Херцег К. Проектирование и строительство автобусных и железно-дорожных станций / К. Херцег; пер. с венг. В. М. Беляева; под ред. Г. Е. Голубева. – М.: Стройиздат, 1985. – 318 с.

УДК 726.7:727.4

Жовква О.І.

Департамент містобудування та архітектури Київської міської державної адміністрації

ІУДЕЙСЬКІ ДУХОВНІ НАВЧАЛЬНО-ПРОСВІТНІ ЗАКЛАДИ ТА ЦЕНТРИ РОСІЇ НА ПРИКЛАДІ САНКТ-ПЕТЕРБУРГА ТА МОСКВИ

Сьогодні в Росії відбувається становлення організаційних структур, необхідних для функціонування і розвитку іудейських релігійних громад. Центром єврейського релігійного життя країни є Москва, де за орієнтовними даними проживає близько 200 тис. осіб єврейського походження. У Москві знаходиться равінський суд, синагоги, різні релігійні навчальні заклади, єврейські школи і Єврейський університет.

У Санкт-Петербурзі, у якому проживає близько 100 тисяч осіб єврейського походження також функціонує Хоральна синагога, Петербурзький єврейський університет, школи і культурно-просвітні і благодійні організації. Окрім того

синагоги працюють у десятках міст Росії. Іудаїзм у Росії офіційно визнаний однією із чотирьох традиційних релігій.

Перші контакти Росії з іудаїзмом датуються VIII – IX ст.ст., коли держава зіштовхнулася із Хазарським Каганатом – кочовим народом, в якого влада перейшла до іудеїв, що проголосили іудаїзм державною релігією. Хазари вели війни проти православної Візантії і підпорядкували собі Русь. Панування іудо-хазар над Руссю тривало до 965 р., поки князь Святослав Ігоревич не отримав вирішальну перемогу над Каганатом. Упродовж наступник століть російська держава намагалась відвернути країну від впливу іудаїзму. Так, за наказом Катерини

І, євреям було заборонено проживати в Росії, однак це не стосувалось євреїв, послуг яких потребував двір. Вони могли знаходитись в Петербурзі певний час. Серед євреїв, що приїздили до Петербургу в цей період, частіш за все зустрічаються заможні фінансисти, купці і лікарі. В ті часи в Петербурзі не було офіційних синагог або молитовних будинків.

У результаті поділу Польщі російське підданство в кінці XVII – поч. XIX ст.ст. отримало близько півтора млн. євреїв, однак вони не могли жити за межами визначених кордонів. До Петербургу вони мали змогу приїжджати лише за особливим запрошенням. Однак наприкінці царювання Катерини II в столиці з'явилась невелика єврейська колонія, яка складалась переважно із людей багатих. У 1802 р. євреї придбали у лютеранської общини частину земельної ділянки на Волковому кладовищі для організації єврейського кладовища. З цього часу бере свій початок історія Петербурзької єврейської общини.

Підписанням у 1804 р. «Положення про євреїв» Олександр I дав можливість євреям навчатись в училищах, гімназіях і університетах на рівних правах з іншими дітьми [5]. Однак іудеї в Росії прагнули зберегти релігійно-культурну відокремленість від християнського населення.

У 1869 р. в столиці Росії (Петербурзі) проживало вже 6,7 тис. євреїв (1% від усього населення). Чисельність євреїв в Петербурзі поступово зростала, їх статус підвищувався.

У вересні 1869 року імператор Олександр II дав дозвіл петербурзьким євреям побудувати синагогу замість існуючих молелень. При цьому було обумовлено, що у 50 сажнях (це трохи більше 100 м) від синагоги не повинно бути церкви, навіть домової.

11 вересня представники всіх молелень столиці вибрали комітет для побудови синагоги. Купівлю наміченої земельної ділянки на вул. Гороховій та набережній Фонтанки через близькість до православної церкви було заборонено. Влітку 1872 розглядалась можливість купівлі ділянки на розі Офіцерської і

Великої Майстерної вулиць. Але і тут будівництво не дозволили.

Нарешті в 1879 році, після десятилітніх пошуків ділянки для будівництва, вдалось знайти відповідне місце на Великій Майстерній вулиці (тепер Лермонтовський просп.) і отримати схвалення імператора.

У липні 1879 р. був оголошений конкурс. Спеціальне журі на чолі із В.В. Стасовим, який запропонував створити споруду у арабсько-мавританському стилі, визнало кращим проект професора Академії мистецтв І.І. Шапошнікова і художника Л.І. Бахмана (у будівництві синагоги також брав участь архітектор А.В.Малов). Але коли у березні 1880 р. проект подали на затвердження Олександр II, ним була надана резолюція «Переробити проект у більш скромних розмірах», оскільки навіть на папері будівля виглядала такою розкішною, що могла конкурувати із розташованим неподалік Микільським собором [3].

Нарешті, 16 травня 1883 р., ескізний проект синагоги затверджено. Куратором проекту будівництва стає Н.Л. Бенуа, який користувався великою довірою царської сім'ї та уряду. 13 жовтня 1886 р. була освячена мала синагога, а 8 грудня 1893 р. відбулась церемонія урочистого освячення Великої синагоги. Так, після 24-літньої епопеї із отриманням дозволу і будівництвом відкрилась Петербурзька Велика Хоральна синагога.

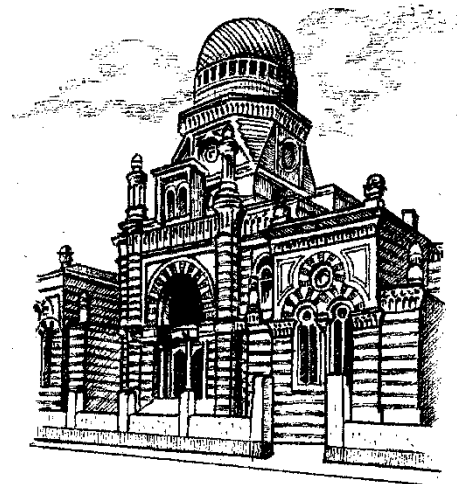

Рис.1. Петербурзька Велика Хоральна синагога.

Вона вражає своє величчю. Архітектура будівлі має спокійний урочистий характер. Потужна центральна частина прорізана аркою. Чотиригранна башта зі скошеними кутами увінчана сферичним куполом. Центральна частина, і два бічні ризаліти оброблені декоративними деталями, що надають споруді монументальності та суворості. Мавританські мотиви звучать досить гармонійно. Місткість синагоги розрахована на 1200 віруючих [4]. Велика Хоральна синагога як спадкоємиця Тимчасової молельні стала осередком єврейського релігійного життя у Санкт-Петербурзі. У коло діяльності правління окрім духовно-просвітньої роботи також входила різного роду благодійна діяльність.

Напередодні Олімпійських ігор у Москві і Ленінграді синагога потрапила до числа екскурсійних об'єктів. У 1978 р. державою були виділені значні кошти на ремонтні роботи. Саме тоді в будівлі синагоги були покладені додаткові балки, і деякі приміщення були поділені на два поверхи.

Поступово до середини 80-х років синагога стала перетворюватись в центр відродження релігійного життя євреїв у Ленінграді. В 1991 р. відкрита денна школа при синагозі. Сусідній із синагогою будинок (вулиця Декабристів №42) належав громаді. З 1893 по 1917 рр. у ньому працює общинна бібліотека з чудовим фондом. Там же знаходились чоловіче та жіноче дев'ятикласне та восьмикласне ремісничі училища. Добре обладнані майстерні давали можливість отримати серйозну професійну підготовку. Деякі випускники самі згодом ставали викладачами у столичних синагогах або провінційних єврейських училищах. Після революції в цьому будинку замість училищ була відкрита національна єврейська школа.

У наш час Велика Хоральна синагога, якій вже більше ста років, знову стає культурним і громадським центром євреїв Петербурга. При синагозі працює два дитячих садка, дві єврейські школи, школа-пансіон для хлопчиків і школа-пансіон для дівчат, благодійні їдальні.

Кілька десятків єврейських юнаків отримують релігійну освіту в єшиві «Томхей тмімім». На обліку благодійного центру синагоги більше 1000 хворих людей і людей похилого віку.

Що стосується Москви, то тут перші іудейські молельні з'явилися у першій половині XIX ст. поблизу казарм і слугували для задоволення релігійних потреб євреїв-солдат.

У 1870 р. єврейська громада відкрила першу Московську хоральну синагогу у кутовому будинку на перетині Великого Спасоглинишівського провулку і Солянського проїзду. Будинок у перебудованому вигляді зберігся до наших днів.

Однак єврейська громада очікувала дозвіл на будівництво окремої спеціально призначеної молитовної споруди. У травні 1887 року розпочались роботи з будівництва споруди хоральної синагоги, запроектованої архітектором С.С. Ейбушитцом і С.К. Родіоновим, будівництво завершилось у 1891 р. [2]. Синагога у Спасоглинишівському провулку являє собою купольну базиліку. Завдяки урочистій колонаді і великому портику вона є однією з найкращих неокласичних споруд Москви (рис.2).

Рис.2. Московська хоральна синагога

Внутрішній устрій Московської хоральної синагоги нагадує інтер'єр Нової синагоги у Берліні, побудованої майже на 30 років раніше. Аркові вікна пропускають до головної молитовної зали денне світло, по всьому другому поверху побудовані окремі галереї для жінок, а в центрі залу знаходиться постамент, з якого читають Тору.

У 1891 р. влада прийняла рішення про закриття молитовного будинку. Лише у 1905 р. з'явилась можливість відновити релігійне життя у хоральній синагозі. Інтер'єри у старовинній східній стилістиці були відтворені за проектом архітектора Романа Клейна. З 1906 до наших днів хоральна синагога закривалась лише один раз – на кілька місяців у 1929 р.

Зараз у синагозі діє: Равінський суд СНГ і Балтії, єшива «Торат Хаім», колель «Біркит Іцхак», інститут вивчення іудаїзму для дівчат «Біркат Іцхак», магазин книг, моква (водний резервуар для омовіння). При Хоральній синагозі також відкрито освітній і розважальний клуб для похилих прихожан та клуб знайомств.

Сьогодні у Москві працює Центр вивчення Тори – освітній центр. У якості структурних одиниць до центру входять:

Єшива – це головна форма єврейського навчання, вищій релігійний навчальний заклад, де вивчають традиційні джерела Тори. Упродовж багатьох поколінь із єшив продовжують виходити духовні наставники та викладачі. У певні епохи єшива також виконувала законодавчі та судові функції.

У 1999 р. був створений колель «Біркит Іцхак», який став своєрідною «аспірантурою» іудаїзму у Москві. У ньому можуть продовжувати вивчення

Тори єврейські чоловіки, що вже мають необхідну підготовку, в т.ч. ті випускники єшиви «Торат Хаім», які бажають продовжити вивчення тори в Росії. В процесі своєї діяльності колель «Біркит Іцхак» став центром, що виховує своїх равнів і викладачів.

Загалом у єшиві, колелі і інституті для дівчат «Біркат Іцхак» постійно навчаються більше 100 осіб. Враховуючи вищевикладене, питання формування поліфункціональних іудейських духовних навчальних комплексів із розвиненою сакральною та допоміжною інфраструктурою у вигляді гуртожитків, закладів харчування, дозвілля, спортивних та просвітніх закладів на сьогодні є досить актуальним.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бусева И.Л., Нащокина М.В. Архитектурные прогулки по Москве. М.: Ворон, 1996.
2. Глушкова В.Г. Москва от центра до окраин. Административные округа Москвы. М.: Вече, 2008. – 480с.
3. Михайлов А.М. Санкт-Петербург: 100 удивительных мест и фактов, которых нет в путеводителях. М.: Эксимо, 2010. – 320с.
4. Павлов А.П. Храмы Санкт-Петербурга. СПб.: Лениздат, 2004.
5. Храмы Санкт-Петербурга / М.С. Зиминая, О.О. Лихачева. – СПб.: КОРОНА принт, 2006-368 с.

УДК 72.01

Швыденко О.А.

Харьковский национальный университет строительства и архитектуры

СТРОИТЕЛЬНОЕ НАСЛЕДИЕ ХАРЬКОВСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМ. В.Н. КАРАЗИНА В XIX ВЕКЕ

Город Харьков по праву считается одним из крупнейших на Украине научных центров. Здесь расположен один из старейших Университетов на Украине, основанный в 1805 году.

К строительному наследию Университета относятся красивейшие здания Харькова. Корпус университетской церкви, здание дома харьковского генерал-

губернатора, в котором располагался Университет в XIX веке – имеют статус памятников архитектуры национального значения. Еще целый ряд университетских зданий внесены в Реестр памятников архитектуры местного значения. Однако научные учреждения университета остаются вне поля внимания исследователей. Не смотря на то, что